

УДК 339.92(477.82+432)

Микола Ляшук

Особливості функціонування сфери обслуговування у транскордонному українсько-польському співробітництві (на прикладі Волинської області)

Метою статті було здійснення аналітичного огляду особливостей українсько-польського співробітництва у сфері обслуговування Волинського регіону. Основними завданнями, які поставлені були: вивчити вплив факторів на розвиток сфери обслуговування регіону та розкрити особливості функціонування сфери обслуговування з урахуванням сучасних економічних реалій.

У статті охарактеризовано особливості групування послуг на окремі частини, розглянуто їх сфери, специфіку, види, а також блоки. Розкрито перший блок, який включає побутові послуги (до них відносяться ті види робіт і діяльності в нематеріальній формі, які пов'язані із задоволенням особистих або сімейних потреб), другий блок – соціально-культурні послуги (виховання та освіта людини на різних етапах його життя; охорона здоров'я, оздоровлення, рекреація; фізична культура, спорт; ритуальні послуги; культура, відпочинок, розваги; туризм); третій блок – містить обмежене коло послуг, головним чином пов'язаних із забезпеченням умов життя та четвертий блок, який характеризується послугами інженерно-технічного характеру (транспортні, будівельні, ремонтні, комунікаційні послуги).

Досліджено рамки українсько-польського співробітництва в межах Волинського регіону. Доведено, що у період з 2010 по 2016 рр. у сфері обслуговування нашої області та країн ЄС (у тому числі республіки Польща) спостерігались незначні коливання у експорті та імпорті послуг.

Проаналізовано ряд цифр та відповідних графіків, виходячи з яких, зроблено висновок, що Волинська область є важливим стратегічним партнером Польщі у сфері обслуговування, при чому з позитивним економічним сальдо. Детально проаналізовано структуру експорту та імпорту послуг в рамках українсько-польського співробітництва. Визначено шляхи подальшого співробітництва у сфері обслуговування в межах Волинського регіону.

Ключові слова: сфера обслуговування, послуги, експорт, імпорт, Волинська область.

Постановка наукової проблеми та її значення. Транскордонне співробітництво – спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством [1].

З погляду інтенсивного розвитку економічних відносин між Україною та країнами ЄС найбільш прогресивними є дослідження механізмів активізації господарських відносин між Україною та Польщею, яке за останні роки зазнало відчутних змін, особливо в межах Волинського регіону.

Польща є важливим партнером України щодо підтримки її у майбутньому членстві у ЄС. Тому українсько-польське співробітництво, особливо у сфері обслуговування (послуг), є об'єктом першочергової уваги з погляду удосконалення транскордонної співпраці з країнами – членами ЄС.

Аналіз попередніх досліджень. Різними аспектами транскордонного українсько-польського співробітництва присвячені праці [3, с.5–9]. Систематизований аналіз особливостей функціонування сфери обслуговування Волинського регіону у міждержавному українсько-польському співробітництві нами здійснюється уперше

Мета статті – здійснити аналітичний огляд особливостей українсько-польського співробітництва у сфері обслуговування Волинського регіону. **Завдання дослідження:** 1) вивчити вплив факторів на розвиток сфери обслуговування регіону; 2) розкрити особливості функціонування сфери обслуговування з урахуванням сучасних економічних реалій.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Зовнішньо-економічні відносини між Україною та Польщею будуються на таких рівнях сфери обслуговування як: торгівля; інвестиції; обмін технологіями; туризм та готельно-ресторанне господарство та ін.

Наявність розвинутої сфери послуг – важливий фактор, що визначає направленість потоків споживачів і залежить від якісного і

кількісного складу послуг.

Сфера послуг (обслуговування) – частина економіки, яка включає всі види комерційних послуг. Саме сфера послуг складає в економічно розвинутих країнах основну частину економіки (більше 50%). Рештою частин економіки прийнято вважати промисловість і сільське господарство [10].

Послуга – це товар, який реально проявляється у формі діяльності, роботи, тобто не в матеріально-речовій формі. Як і будь-який товар, послуга має вартість і на неї розповсюджуються товарно-грошові відносини. Вся ця специфіка надає послугам унікальні характеристики стосовно набору, змісту, якості послуг, не кажучи вже про форми і методи їх надання.

Надзвичайно широкий діапазон видів послуг, який склався на сучасному ринку може бути поділений на чотири блока. Кожний блок об'єднує близькі за родом і характером послуги. Крім того, багато видів послуг вимагають особливого поділу, оскільки вони не вписуються у вказані блоки [4, с. 52].

Перший блок включає побутові послуги. До них відносяться ті види робіт і діяльності в нематеріальній формі, які пов'язані з задоволенням особистих або сімейних потреб.

Другий блок – соціально-культурні послуги. Він складається з таких груп послуг:

- виховання та освіта людини на різних етапах його життя;
- охорона здоров'я, оздоровлення, рекреація;
- фізична культура, спорт;
- ритуальні послуги;
- культура, відпочинок, розваги;
- туризм

Третій блок містить обмежене коло послуг, головним чином пов'язаних з забезпеченням умов життя.

Четвертий блок характеризується послугами інженерно-технічного характеру, до яких можна віднести транспортні, будівельні, ремонтні, комунікаційні послуги [4, с. 54].

Саме на основі вищезгаданого поділу послуг нами здійснено аналіз українсько-польського транскордонного співробітництва у сфері обслуговування на прикладі Волинського регіону. У період 2010 – 2016 рр. у сфері обслуговування Волинської області та країн

ЄС (у тому числі республіки Польща) спостерігались незначні коливання у експорті та імпорті послуг (табл.1.).

Таблиця 1

**Географічна структура експорту-імпорту послуг
Волинської області у 2010 – 2016 рр. [2]**
(млн.дол.США)

Роки	Експорт		Імпорт	
	Всього	Країни ЄС	Всього	Країни ЄС
2010	46,6	25,5	28,1	24,7
2011	55,7	27,6	26,6	18,4
2012	53,4	49,9	29,7	21,1
2013	57,6	53,2	42,4	20,9
2014	60,3	56,5	20,5	16,5
2015	51,8	49,2	16,7	13,8
2016	50,8	48,6	17,4	15,0

При чому сальдо у транскордонному співробітництві у даній галузі є позитивним для нашого регіону (рис.1). Ріст експорту послуг до відбувався до 2014 р. – 60,3 млн. дол. США [2].

Зниження експорту було спричинено російською агресією проти України, як наслідок було досягнуто обороту 2011 р. Подібна ситуація спостерігається і з імпортом послуг. У 2013 р. році імпорт послуг становив 42,4 млн. дол. США, а у 2016 р. – 17,4 млн. дол. США. У 2016 р. Волинська область експортувала у Польщу послуг на суму 3,2 млн. дол. США, імпортувала – на 4,7 млн. дол. США. [2], а отже торговельне сальдо є негативним. Проте, станом на I квартал 2017 р. спостерігається ріст експорту послуг у республіку Польща (рис. 2).

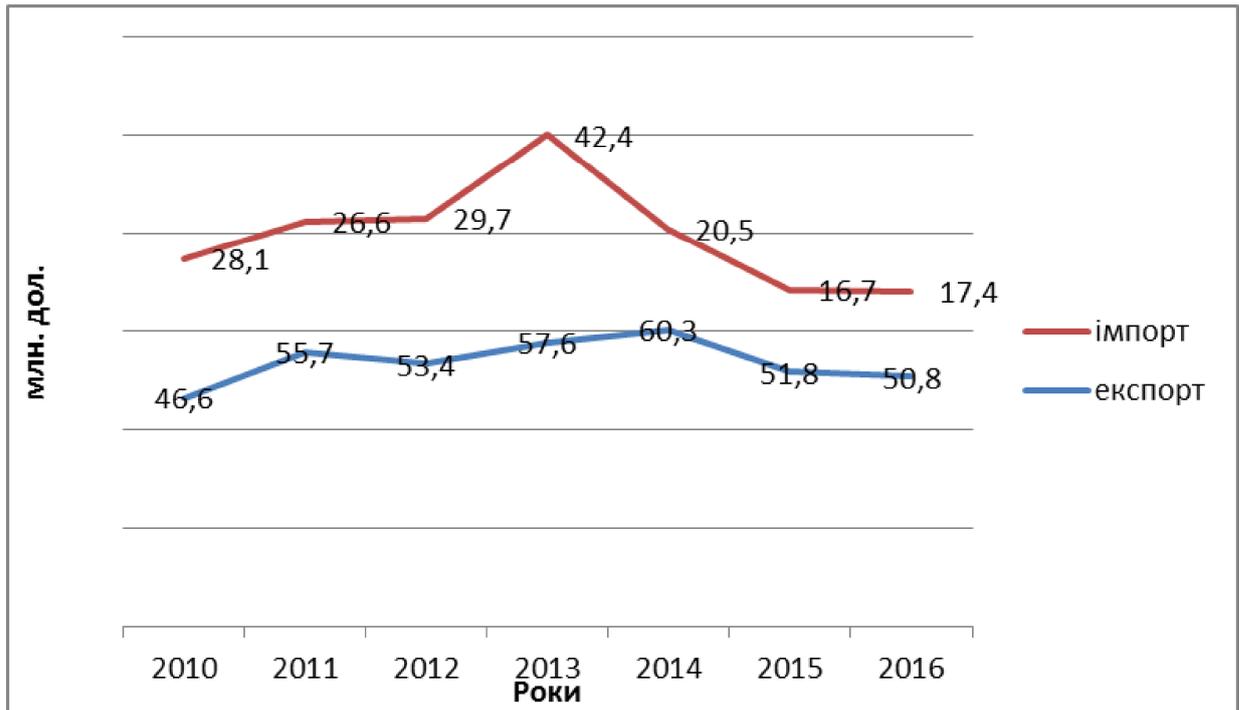

Рис. 1. Динаміка експорту-імпорту послуг Волинської області у країни ЄС у 2010 – 2016 рр.

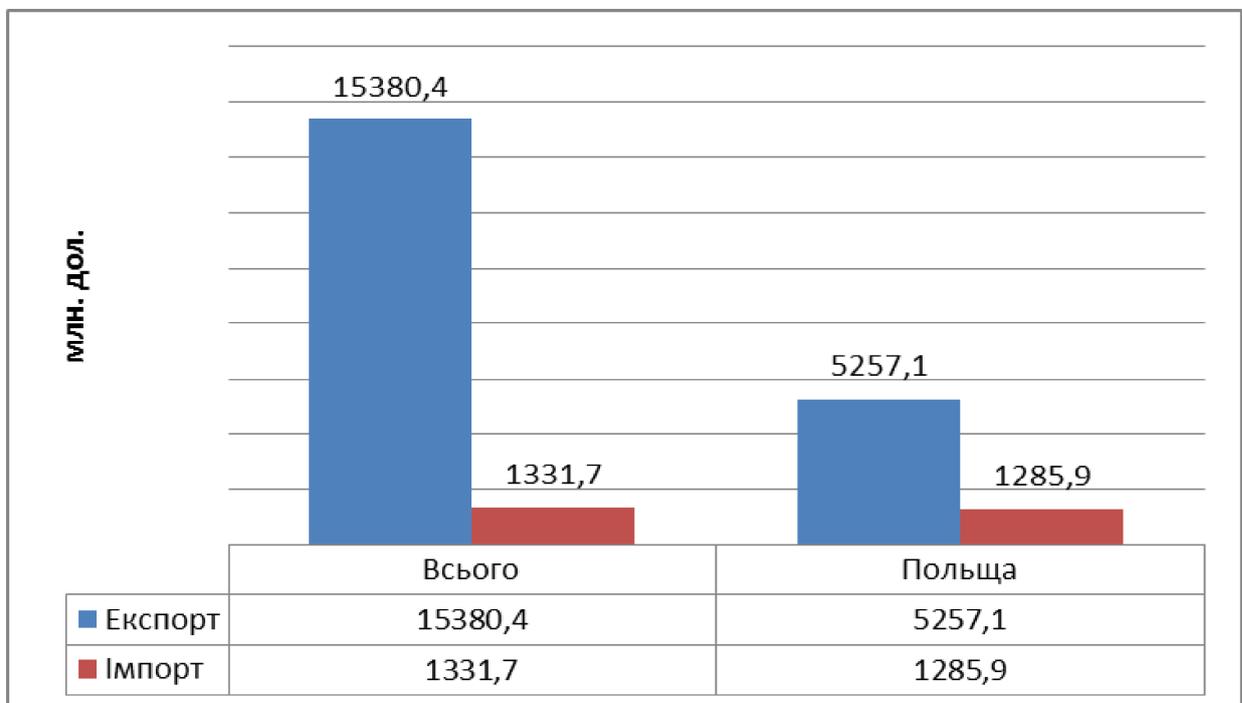
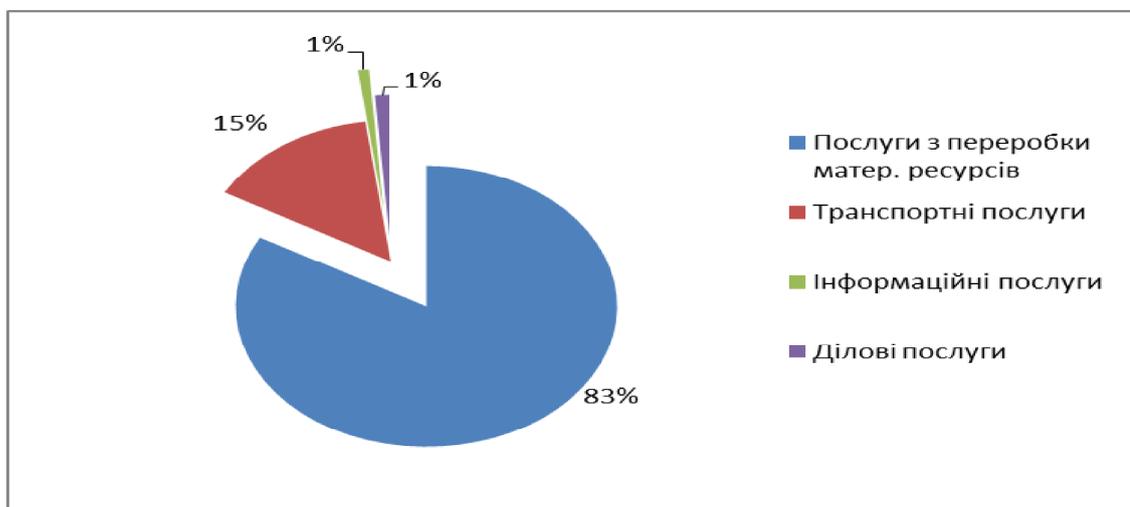

Рис. 2. Структура експорту-імпорту послуг Волинської області станом на I квартал 2017 р.

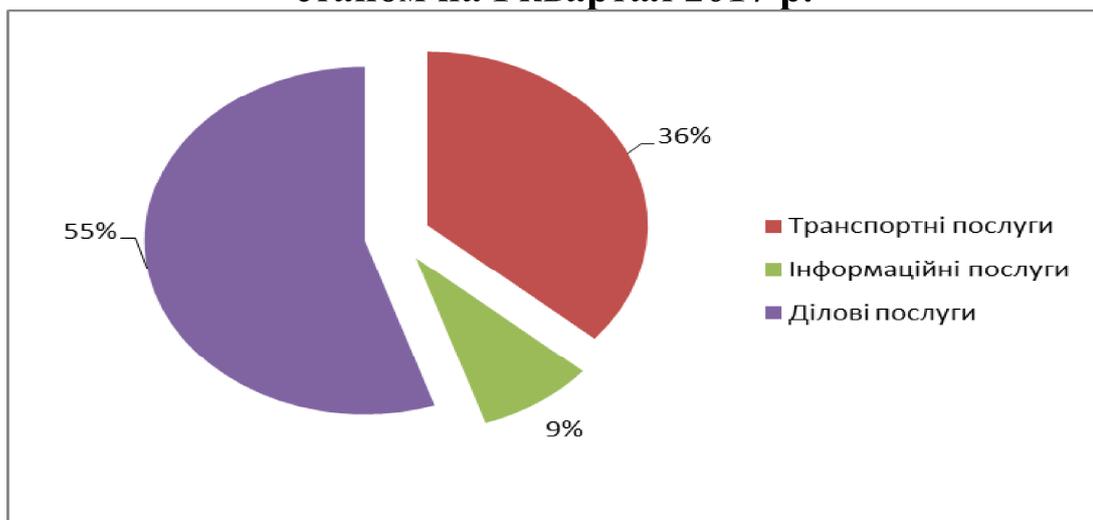
У загальній структурі частка експорту послуг у Польщу становила 25 %, а імпорту – 49 %. А тому, можна стверджувати, що Польща є важливим стратегічним партнером для Волинської області.

У загальній експортній структурі поділу послуг на блоки переважали послуги пов'язані із переробкою матеріальних ресурсів та транспортні послуги – 83 % та 15 % відповідно (рис. 3).

Експорт інформаційних та ділових послуг становив по 1 %. Станом на I квартал 2017 р. (рис. 4) імпорт послуг становив майже 1,2 млн. дол. США [2].

Рис. 3. Структура експорту послуг у республіку Польща станом на I квартал 2017 р.

Рис. 4. Структура імпорту послуг у республіку Польща станом на I квартал 2017 р.

У загальній структурі імпорту послуг з республіки Польща частка ділових послуг становить 55%, решту – транспортні (36 %) та інформаційні послуги (9 %).

Виходячи з цього, можна стверджувати, що Волинська область є важливим стратегічним партнером Польщі у сфері обслуговування, при чому з позитивним економічним сальдо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, українсько-польське транскордонне співробітництво у сфері обслуговування зазнало незначних коливань у період 2010 – 2016 рр., де у 2016 р. спостерігається незначний приріст експорту послуг. При чому, у загальній структурі товарообороту послуг між Волинським регіоном та республікою Польща спостерігається позитивне сальдо. Подальшим у дослідженнях українсько-польського транскордонного співробітництва у сфері обслуговування є детальний аналіз експорту-імпорту послуг готельно-ресторанного господарства регіону.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про транскордонне співробітництво» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1861-15>
2. Головне управління статистики у Волинській області. Статистична інформація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
3. Борщевський В. Українсько-польське економічне співробітництво в умовах євроінтеграції / Віктор Борщевський. – Львів: Аверс, 2007. – 328 с.].
4. Комерційна діяльність на ринку товарів та послуг : Підручник / [В. В. Апопій](#), [С. Г. Бабенко](#), [Я. А. Гончарук](#), [Я. М. Антонюк](#), [П. Ю. Балабан](#), [А. А. Дудла](#). – Київ : НМЦ Укоопосвіта, 2002. – 458 с.
5. Макаренко Є. Україна і Польща в процесах євроінтеграції / Є. Макаренко // Актуальні проблеми міжна- родних відносин. – К. : КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2005. – Вип. 55, ч. 2. – С. 3–9.
6. Павліха Н. Українсько-польське економічне співробітництво: сучасний стан та перспективи розвитку / Н. Павліха, Ю. Марчук // Україна та Польща: минуле, сьогодні, перспективи. – 2012. – Т.1. – С. 85–90. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/UPmcp_2012_1_27.pdf

7. Савельєв Є. В. Україно-польські економічні відносини у контексті стратегічного партнерства / Є. В. Савельєв, В. В. Мельник, С. І. Чеботар. – Т.: Економ. думка, 2003. – 344 с.

8. Стрільчук Л. В. Україна – Польща: від добросусідських відносин до стратегічного партнерства (кінець ХХ – початок ХХІ століття) / Л. В. Стрільчук: монографія. – Луцьк: Волинські старожитності, 2013. – 608 с.

9. Янків М. Україна і Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат / М. Янків. – Львів: Світ, 2011. – 384 с.

10. Сфера обслуговування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki>

Lyashuk Mukola. Features of functioning of sphere of service in cross-border Ukrainian-Polish collaboration (on the example of the Volyn region). The aim of the article is to carry out an analytical review of the features of the Ukrainian-Polish cooperation in the Volyn region servicing sector. The main tasks were: to study the influence of factors on the development of the service sector in the region and to reveal the features of the service sector functioning taking into account modern economic realities.

The article describes the features of grouping services into separate parts, their areas, specifics, types, and blocks. The first block, which includes household services (these include those types of work and activities in non-tangible form that are related to the satisfaction of personal or family needs); the second block – socio-cultural services (upbringing and education of a person at different stages of his life; health, recreation, physical culture, sport, ritual services, culture, entertainment, tourism); the third block contains limited range of services, mainly related to the provision of living conditions; the fourth block, which is characterized by engineering and technical services (transport, construction, repair, communication services) are considered by the author.

The framework of Ukrainian-Polish cooperation within the Volyn region is explored. It's been proved that in the period from 2010 to 2016 in the service sector of our region and the EU countries (including the Republic of Poland) there were slight fluctuations in export and import of services.

A number of figures and corresponding diagrams have been analyzed, and based on this, it is concluded that the Volyn region is an important strategic partner of Poland in the service sector, with a positive economic balance. The structure of export and import of services within the framework of Ukrainian-Polish cooperation is analyzed in details. The ways of further cooperation in the sphere of service within the Volyn region are determined.

Key words: sphere of service, services, export, import, Volyn region.

Ляшук Николай. Особенности функционирования сферы обслуживания в трансграничном украинско-польском сотрудничестве (на примере Волынской области). Целью статьи было осуществление аналитического обзора особенностей украинско-польского сотрудничества в сфере обслуживания Волынского региона. Основными задачами, которые были поставлены: изучить влияние факторов на развитие сферы обслуживания региона и раскрыть особенности функционирования сферы обслуживания с учетом современных экономических реалий.

В статье охарактеризованы особенности группировки услуг на отдельные части, рассмотрены их сферы, специфику, виды, а также блоки. Раскрыто первый блок, который включает бытовые услуги (к ним относятся те виды работ и деятельности в нематериальной форме, связанные с удовлетворением личных или семейных нужд), второй блок – социально-культурные услуги (воспитание и образование человека на разных этапах его жизни, здравоохранение, оздоровление, рекреация, физическая культура, спорт; ритуальные услуги; культура, отдых, развлечения; туризм); третий блок – содержит ограниченный круг услуг, главным образом связанных с обеспечением условий жизни и четвертый блок, который характеризуется услугами инженерно-технического характера (транспортные, строительные, ремонтные, коммуникационные услуги).

Исследовано рамки украинско-польского сотрудничества в рамках Волынского региона. Доказано, что в период с 2010 по 2016 гг. в сфере обслуживания нашей области и стран ЕС (в том числе республики Польша) наблюдались незначительные колебания в экспорте и импорте услуг.

Проанализирован ряд цифр и соответствующих графиков, исходя из которых, сделан вывод, что Волынская область является важным стратегическим партнером Польши в сфере обслуживания, причем с положительным экономическим сальдо. Подробно проанализирована структура экспорта и импорта услуг в рамках украинско-польского сотрудничества. Определены пути дальнейшего сотрудничества в сфере обслуживания в пределах Волынского региона.

Ключевые слова: сфера обслуживания, услуги, экспорт, импорт, Волынская область.

Стаття надійшла до редколегії
09.05.2017 р.